

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

N:r 30 (761).

LÖRDAGEN DEN 27 JULI 1901.

14:DE ÅRG.

PRENUMERATIONSPRIS PR ÅR: IDUN ..... KR. 6:— IDUNS PRAKTUPPLAGA ..... > 8:— IDUNS MODETIDN. MED PL. > 5:— IDUNS MODETIDN. UTAN PL. > 3:—	UTGIFNINGSTID: HVARJE LÖRDAG. LÖSNUMMERPRIS: 10 ÖRE.	REDAKTÖR OCH UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG TRÄFFAS SÄKRAST KL. 2—3. REDAKTIONSSEKR.: JOHAN NORDLING.	BYRÅ OCH EXPEDITION: KLARA S. KYRKO GATA 16, 1 TR. ÖPPEN KL. 10—5. ALLM. TEL. 6147. RIKS 1646.	KOMMISSIONÄRER ANTAGAS ÖFVER HELA LANDET PÅ ALL- DELES SÄRSKILDT FÖRMÅNL. VILLKOR. STOCKHOLM IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI.
--	--	---	---	---

JONAS OCH THOMASINE LIE I DERAS HEM I PARIS.

EFTER FÖR IDUN TAGEN FOTOGRAFI AF M. ALBIN, PARIS.

JONAS OCH THOMASINE LIE. AF IDUNS PARISKORRESPONDENT.

NÄR JAG denna gång talar om ett norskt skaldehem i Paris, så är det ej om ett provisoriskt, ett sådant som Björnstjerne Björnson redt sig eller rättare som hans barn redde åt honom här för en vinter. Jag skrifer om ett norskt hem, som är grundbefäst i Paris sedan aderton år tillbaka och som, af allt att döma, ännu många år skall ha sina rötter här. Ty om än det nordiska fäderneslandets sommar drager Jonas Lie och hans hustru och numera drager dem så starkt, att de vissa år ej kunna stå emot — när de kulna vintertider komma, suger det »lune» hemmet vid avenue de la Grande Armée å sin sida så mäktigt, att de *måste* dit, där de äro sig själfva och där deras hjärtan bo.

Nu vill jag berätta, hvad Jonas Lie själf uppger såsom motivet till, att han valt Paris för att där för varaktig tid slå ned sina bopålar, han, hvilkens diktning stiger så direkt upp ur den moderliga nationella jordmånen. Och jag skall också anföra, hvad hälften af hans jag, hans hustru, tillagt såsom kommentarier.

»Här, midt i det larmande världsbullret,» sade han, »är jag i det fullkomligaste lugn. Det är, som jag satt på rama bondlandet. Tänk er, att jag kan gå hela denna långa avenue de la Grande Armée upp och ned, utan att träffa någon enda människa jag känner. Jag går här alldeles mol allena med mina tankar och min diktning.»

»Och så är luften så utmärkt,» inföll fru Lie. »Parislufden är mättad af verksamhetsdrift.»

»Ja,» fortsatte skalden loftalet för världsstaden, »här är en evig och rastlös omsättning af idéer, ständiga initiativ, man är alltid varm i kläderna.»

Fru Lie: »För resten ha vi ett litet Norge eller Norden här i vårt hem. Vi umgås endast med skandinaver.»

»Det är sant,» fullbordade hennes man, »att vi kunde aldrig bo mera centralt för att träffa det litterära och konstnärliga Norden. Till Paris skola alla, och få gå vår dörr förbi. Ja, jag säger, att, äfven om vi bodde midt i Norge, skulle aldrig så många af våra landsmän besöka oss som här.»

Medan vi sutto där inne i skaldens stilla arbetsrum, så inbjudande till meditation och

han redan upplevat sin resa, innan den på allvar ifrågasättes.

Eljes har man, åtminstone då man icke kommit närmare i beröring med honom än den, som skrifver detta, i Jonas Lies sällskap ingalunda någon förnimmelse af den så mycket omtalade fjärrskådarenaturen. Skulle den nu vara där så härskande, som det sagts, så håller han sig då inför sitt umgänge käck på verklighetens mark, och dagens alla spörsmål, äfven de rent materiella, intressera honom öfver måttan. Hans nya pjes, som i våras uppfördes på Kristiania teater, rör sig äfven såsom så många af hans föregående arbeten om en merkantil-moralisk fråga, varuförfalskningens brott och härjningar.

I det Lieska hemmet i n:r 7 avenue de la Grande Armée möta för resten alla tidens frågor i sällskap med de många Nordens män och kvinnor, hvilka, bosatta här eller på genom resa, på lördagarne samlas i den stora, varma salongen med sin förtjusande gråblå möbel och sina bekväma, artistiskt ordnade »coins», i denna salong, där genialiteten, hjärtligheten och hemmets ande slagit sig tillsammans för att bilda en den mest uppfriskande, idémättade umgängesatmosfär, som bildar en skarp kontrast till den lätt förorenade luft, man inandas i åtskilliga af de moderna litterära salongerna i Paris. Här är hafs- och fjällluft.

I denna luft födas sunda och starka konstnärstankar. Och hvad unga författare här inhämtat, det har redan delvis afspeglat sig i den nyare nordiska litteraturen, men skall, må vi hoppas, en dag slå ut i så rik blom, att Jonas Lies ande, befruktande genom det personliga umgänget kanske i rikare grad än genom det skrifna ordet, skall lefva i vår diktning, långt efter det han nedlagt pennan, såsom fadern lefver ned genom släktled.

THEODOR LINDBLOM.

NÅGRA INTERIÖRER FRÅN VÅRT RIDDARHUS.

»Yfs lej af fädrens ära, enivar har dock blott sin, kan du ej spänna bågen, är han ej din.
Hvad hätar dig det värde, som är begrafvet,
stark ström med egna vågor går genom hafvet.»
Tegnér.

INNAN VI KASTA blicken tillbaka, vill jag särskildt betona ordet *vårt*, d. v. s. *landets*, när det gäller Riddarhuset. Ty du, Svea folk af icke adlig stam, som bor och bygger här i landet, huru mången af dina döttrar äktar ej en adlig junker, hvilket har till följd, att deras efterkommande led efter led genom blodets och släktskapens band bindas vid den gamla riddarhusinstitutionen och åtnjuta de förmåner, som denna beviljar i form af pensioner och stipendier.

När Idun därför i dag bjuder på några interiörer från den store rikskansleren Axel Oxenstiernas skapelse, är hon förvissad, att de skola intressera ett stort flertal bland hennes läsare. Någon fullständig historik vare sig öfver Riddarhuset eller ridderskapet och adeln tillåter emellertid ej den tränga ramen, hvadan vi inskränka oss till en kort skissering.

När af vår främste riddersman, den ädle och högborne grefve Axel Oxenstierna till Södermöre, den tanken 1625 uttalades, att adeln skulle åt sig uppföra ett eget »Riddarhus», funnos här i landet 127 adelssläkter. Af dessa voro endast 72 infödda svenska, och af de öfriga härstammade 14 från Finland, 6 från Danmark, 4 från Norge, 20 från Tyskland, 3 från Nederländerna, 1 från hvardera landen Frankrike, England, Skotland,

Ryssland och Böhmen. Ätternas antal ökades snart nog, och den ena efter den andra adlades för olika orsakers skull. Adelns stora rikedomar tilläto den att sända sina unga söner till andra länders universitet för att där inhämta kunskaper. Med dessa ungersvenner sändes ofta som skydd och vård en s. k. »præceptor» och denne togs i allmänhet ur de andra stånden. De voro fattiga, men på hufvudets vägnar ofta rikt begåfvade ungdomar, hvilka, på samma gång som de tillgodosågo sina disciplar, för sin egen del drogo fördel af de kunskaper, som bjödos dem i det främmande landet. Sedan återvände de till fosterjorden som lärde herrar, hvilka någon gång vunno krigarens, men ännu oftare rådsherrens eller vetenskapsmannens lager och med denna adligt bref och sköldemärke för sig och sina efterkommande. Den förste köpman, som blef hugnad med adlig sköld, var handelskompaniets direktör Peter Kruse från Lübeck; namnet förändrades redan i andra ledet till Crusebjörn. Adlad på ett helt ständs förbön blef den förste riddarhussekreteraren Johan Larsson, som kallade sig von Riddarhusen. Han slöt själf sin ätt. Det var han, som till 1643 års riksdag lät förfärdiga af silfver en landtmarskalkstaf af de vid föregående riksdag inflyttna böterna. Denna fördes första gången af landshöfding Henrik Fleming. Den andra stafven är också af silfver, men besatt med en diamant samt turkoser och är en present till Riddarhuset af mösspartiets chef, grefve Arvid Horn af Kanckas och Ekebyholm.

När Axel Oxenstierna föreslog, att Riddarhuset skulle byggas, var det hans mening att det skulle användas dels som en församlingsplats för adeln tillhöriga dyrbara dokument, dels en plats, där denna kunde idka sällskapslif och förkofra sig i ridderliga idrotter, hvarför det också borde vara »en Rijdschole, en Dantzschole och en Fechteschole», hvilket allt var nödvändigt för »deres barns och förvatters opfödsel och optuchtelse.» Konung Gustaf II Adolf, hvilken var adeln mycket bevågen och bland denna ägde sina yppersta krigare och vänner, gaf med glädje sitt samtycke till detta förslag. Det var nämnde konung, som den 9 juni 1626 utfärdade den första Riddarhusförordningen, från hvilken adeln räknar sin egentliga organisation som stånd. Till byggnadsplats beviljade konungen »den obygdade plats som den nya kyrkan (Trefaldighets-) var ämnad att sätta upp emellan Svartemunke- och Prestegatan belägen — samt all den huggna stenen, som där ligger och all den lagd i fundament eller därtill ärnad.» Det blifvande Riddarhuset erhöi dessutom af konungen flere privilegier. Adeln skulle själf bidra till byggnaden med vissa bestämda summor och så skulle hvar och en af denna dessutom därtill gifva efter »råd, ämne och god vilje».

Så kom striden emellan hufvudstadens vid lyx och öfverflöd vande riddersmän och den mera enkelt anlagda landtadeln. De förstnämnde ville att Riddarhuset skulle byggas så ståtligt, att det skulle blifva »ståndet till ett Eviigt beröm», och de sistnämnde fruktade för de dryga utgifter, som därmed skulle blifva förknippade. De, hvilka med sina namn undertecknade det första dokumentet i denna fråga, voro 49 till antalet och tillhörde ätterna: Brahe, Oxenstierna, Horn, Ribbing, Gyllenhjelm, Banér, Fleming, Bielke, Bonde, Wrangel, Drake, Uggle, Palm, Cruus, Silfverhjelm, Tegel m. fl. En skola inrättades genast och till denna gaf konungen årligen 2,000 dlr. sm. och adeln dubbelt så mycket. Denna summa upphörde att utbetalas med

Järnsängar och Sängkläder,

omsorgsfullt tillverkade å egna verkstäder.

K. M. LUNDBERG,
Stockholm.

Illustrerad specialpriskurant franko.

konungens död. Man talade fram och tillbaka om Riddarhuset och insamlade äfven, om än med rätt mycket prut, medel därtill, men så kom kriget och konungen drog ut i härnad och med honom de höga adelsherrarna, och först 1636, när rikskansleren kom hem från Tyskland, togs frågan med allvar åter upp. Sin vana trogen, när det gällde hvad han ansåg vara för landet eller ståndet af vikt, genomdref kansleren sin vilja, och det beslöts, att ett adeln värdigt Riddarhus skulle uppföras. Den tomt, hvarpå detta förlades, tillhörde Axel Oxenstierna och inköptes 1641. Enligt den sällsynt vackra, af arkitekten Simon de la Vallée uppgjorda planen skulle Riddarhuset förses med en hufvudbyggnad (den nuvarande) samt tvänne med denna sammanbyggda flyglar, vettande utåt torget, som då var en inhägnad gård, samt åt Mälarsidan två paviljonger och en balustrad. Endast själfva hufvudbyggnaden blef färdig och någon »Rijdschole» o. s. v. blef aldrig där inrymd. De mindre, åt Mälarsidan belägna flyglarne uppfördes 1870 af arkitekten A. Kumlien. Simon de la Vallée blef mördad redan 1642 och hans mantel upptogs först af tysken Heinrich Wilhelm, så af holländaren Joest Vingboon och slutligen af Jean de la Vallée, den förstnämndes son. Riddarhuset började byggas 1648 och kontrakt om taktäckning ingicks 1661 med kopparslagare Kristian. Det antages, att Riddarhuset blef färdigt 1675 och att det i och för riksdagsförhandlingar första gången öppnades 1680. Takmålningen i stora salen är af David Klöcker, som 1674 adlades till Ehrenstrahl. För takmålningen erhöi han 2,000 rdr. På taklisten å husets yttre läses följande på det gamla romarspråket affattade inskription: »Genom rådighet och visket, genom mod och segrar enligt förfädrens exempel. Utan gudomligt bistånd ingen lycklig utgång. Klokheden är en helig förmur, som hvarken sviker eller faller. Det är lyft och ärofullt att dö för fosterlandet.» Inne i salen uppe vid taket stå på tre olika ställen också på latin följande: »Folkets väl min högsta lag. För fosterland och frihet. Gudfruktigt och ärligt. Rättvist och hofsamt. För-siktigt och enigt. Vist och kraftigt.» En präktig bred dubbeltrappa leder upp till salen, som är enastående i sitt slag och som vid Orientalistkongressen väckte de vidt beresta främlingarnes beundran.

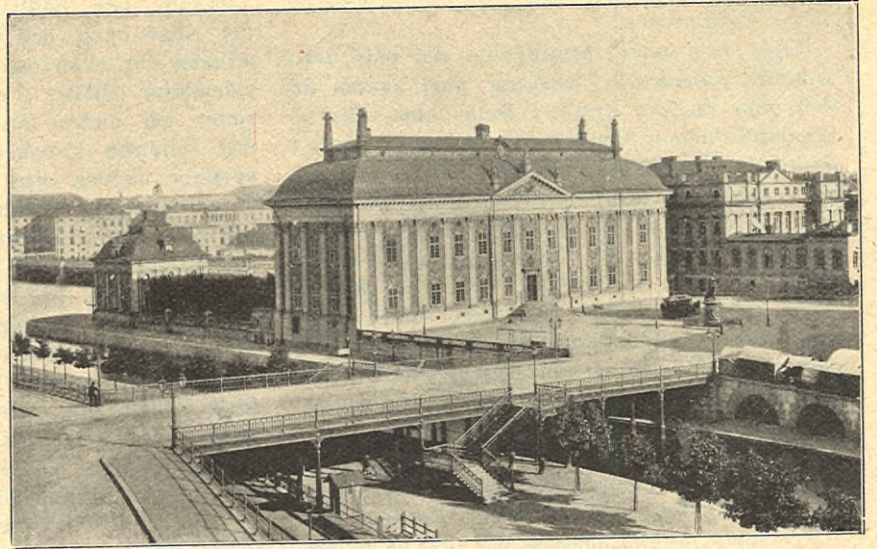
Tätt intill hvarandra hänga där ridderskapets och adeln vapensköldar, målade i sina heraldiska färger på kopparplåtar. Färgerna sammanstämna så med hvarandra, som om salens väggar vore beklädda med de dyrbaraste gyllenläder. I fonda, högt öfver ett fönster och alldeles fristående från de andra vapnen, är Vasavapnet i guld och svart och under detta på en piedestal står en i brons gjuten bröstbild af konung Gustaf II Adolf. Alla bänkarna äro klädda med blått kläde i den gamla karolinska färgen. Vapensköldarnes antal äro 2,897 st. Men de allra flesta

af dessa hänga där som ett minnestecken af släkter, som ej mera äga någon ättling. I afseende på akustik erbjuder riddarhussalen i följd af kopparplåtarna på väggarna någonting rent af ovanligt.

Midt emot Vasavapnet och i salens andra ända finnes en läktare, som uppfördes 1741, och ungefärligen vid samma tid uppsattes ett skrank på ömse sidor om mittelgången till förekommande af trängsel och handgripligheter. Det var ej alldeles ovanligt, i synnerhet under frihetstiden, att det kunde »gå hett till under sköldarne». Skranket bortogs i början på 1800-talet. Riddarhuset inrymmer utom den förut nämnda ståtliga vapensalen diverse rum afsedda för sammankomster, äfvensom bostäder åt riddarhuskamreraren och vaktmästaren.

lades. I ett af dess rum hafva landets representanter i Första kammaren till en del sina öfverläggningar, där de väga Sveas väl och ve. Mätte forntids och nutids barn enas uti, att »noblesse oblige» bör vara hvars och ens valspråk, som älskar sina fäders land.

De många större och mindre donationer och testamenten, som flere af adelns medlemmar under

RIDDARHUSET I VÅRA DAGAR.

årens lopp gifvit till riddarhuset, vittna om deras omsorg för kommande generationer, främst om en förtänksamhet för kvinnan som mö och änka som är väl värd att med tacksamhet erkännas. Riddarhusets samtliga fonder uppgingo år 1900 till 5,120,175 kr.

Vi avsluta nu denna alltför ofullständiga historik med några af de högstämda ord, som skalden kvad, när Axel Oxenstiernas staty aftäcktes på riddarhusgården:

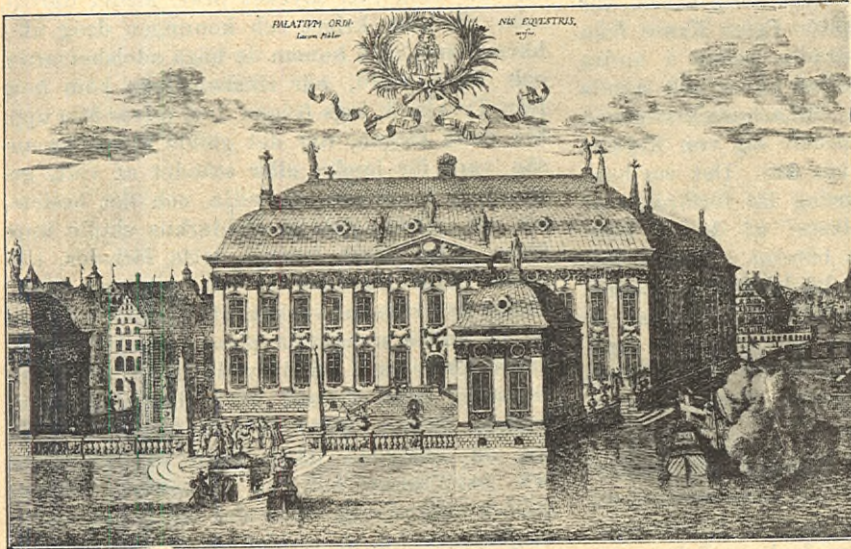
»Sakta glimmar vattnets yta, stilla tindrar fästets stjärna,
Riddarhuset månbelyses och från Axel Oxenstierna

Tycks en andehälsning sväfva hän mot Gustaf Adolfs borg,
Tagande de kända ljud: 'Vår Gud är oss en väldig borg'».

ADELAIDE NAUCKHOFF.

»NORDENS KVINNOFÖRBUND».

ALLA DE bland våra läsarinor, som önska deltaga i den nordiska kvinnokorrespondensen, torde insända sina anmälningar till Iduns redaktion, Stockholm, med uppgift om fullständigt namn och adress, ålder, samhällsställning och intressen samt huruvida insändaren önskar korrespondera med en norska, danska, finska eller svenska. 20 öre i frimärken bifogas för breffkostnaderna. I den mån anmälningar ingå från grannländerna, skola vi sedan, med ledning af de lämnade uppgifterna sammanpara de olika korrespondenterna och där efter i bref underrätta dem, när och under hvilken adress de kunna begynna korrespondensen. Denna föres därpå som hvarje annan privat breffväxling.

RIDDARHUSET I ÄLDRE DAGAR. EFTER EN TECKNING I »SUECIA ANTIQUA».

Konungarne Gustaf II Adolf och Gustaf III förklarade själfva, att de voro rikets förnämsta adelsmän och medlemmar af ståndet. Hvad den sistnämnde beträffar, stormade han på den stridiga riksdagen 1789 under pågående öfverläggning in i riddarhussalen, tog själf landtmarskalksklubban, förde den under flere timmar och vann sitt mål angående förenings- och säkerhetsakten m. m. på ett sätt, som bäst betecknas med det kända ordspråket: »Ändamålet helgar medlen».

Den mäktige rikskanslaren skulle aldrig få höja sin stämman inom Riddarhusets murar, han afled den 28 augusti 1654, samma år som Carl X Gustaf besteg Sveriges tron. Med denne konung framkom det första reduktionsförslaget för adeln tillhöriga gods, men det var en lindrig vind emot den storm, som sonen, den elfte Carl, lät hvina öfver detta stånd, hvilket visserligen hade många fel, men som ägt män »sans peur et sans reproche», hvilka värnat fosterlandet i kritiska tider och därför förtjänat att behandlas med mindre stränghet än hvad enväldskonungen lät komma det till del. Men adeln glömde faderns orättvisor och följde Carl XII till segrar och död på främmande jord och bar tunga bördor, när landets väl det kräfde. Mycket öfversitteri fanns nog in i sena tider hos mången adelsman, men också mycken ridderlighet och offervillighet. Detta bevisade de bäst vid representationsförändringen d. 5 dec. 1865 genom att då frivilligt på fäderneslandets altare nedlägga den ställning de ägde som rikets första stånd och hvilken varit deras stolthet under århundraden. Den första landtmarskalken var riksrådet Johan Sparre och den sista landshöfdingen greve Gustaf Lagerbjelke. En annan tidsuppfattning och andra ögon beskåda nu det gamla riddarhuset, än när dess grund

STORA RIDDARHUSSALEN UNDER PÅGÅENDE ADELSMÖTE.
O. HELLQVIST FOTO.

»HELA STOCKHOLM» GENOM IDUNS KAMERA.

FOTOGRAFIER FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

VIII.

OM MAN ÄR ute i god tid om morgnarne och inte endast trampar sanden i Kungsträdgården, utan förflyttar sig till Östermalms trädplanterade avenyer eller Djurgårdens breda

FÖRSTE HOFSTALLMÄSTAREN GREFVE A. GYLDENSTOLPE.

»infart», händer det ej sällan att man möter antingen våra ridklubbars herrar och damer till häst i raskt traf på väg utåt Djurgården eller ett antal officerare, som företager en morgonridt med Ladugårdsgårdets lätt kuperade slättmark som mål.

Det är en sådan militärisk ryttagrupp, som rider in serien af stockholmsfigurer i vårt

dagsnummer. — Den uniformerade rytturen till vänster i förgrunden är grefve A. G. Fersen-Gyldenstolpe, generalmajor och förste hofstallmästare vid konungens hofstall.

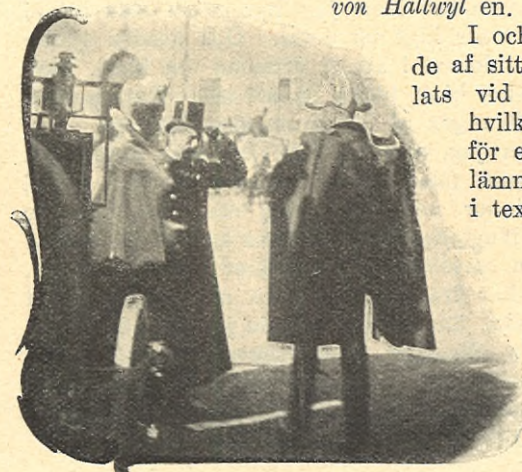
ALBERT RANFT.

Hvad Albert Ranft beträffar, presenterar han sig själf. Vi veta alla, att han är ett fenomen bland teaterdirektörer, en orädd och företagssam människa, som bragt nytt lif, ny fart i den svenska teatervärlden, och som lyckas nästan i allt,

hvad han lägger handen vid.

När därför Sveriges teaterhistoria från slutet af aderton- och början af nittonhundratalet en gång skall skrivas, torde den Ranftska teaterverksamheten behöva icke ett kapitel, utan en volym, för att allsidigt kunna skildras.

Kapitalets stormän äro ej så många i vårt »fattiga» land, men några finnas likväl, hvilkas rikedomar kunna räknas i millioner. Bland dessa är grefve W. von Hallwyl en.

FRIHERRE A. RAPPE MED FRIHERRINNA.

I och med uppförande af sitt charmanta palats vid Hamngatan, af hvilken byggnad Idun för ett par år sedan lämnade en skildring i text och bild, har han väsentligt bidragit till förskönande af en af huvudstadens allra förnämsta gatudelar.

Gruppen af f. d. krigsministern friherre

GREFVE O. CRONSTEDT MED GREFVINNA.

Axel Rappe med friherrinna, född Sandahl, är tagen en dag å borggården, då det herrliga paret passerade öfver densamma på väg till sitt väntande ekipage, i förbifarten hälsande på en grupp crème de la crème bland hovets notabiliteter, som tagit plats utanför västra hvalfvet.

Samtidigt har kameran äfven uppfångat bilden af kabinetskammarherren hos drottningen grefve Otto Cronstedt med grefvinna, född Tamm.

Se upp för den unge mannen, som kommer rätt emot dig med cigarren i vänstra handen och den högra nedborrad i öfverrocksfickan! Han är journalist och heter John Levart med »Satyr» som »nom de guerre».

Du kan vara viss om, att han i rockfickan gömmer en blyertspenna af Fabers bästa och en anteckningsbok, hvilrens blad ännu hvitna af oskuld och renhet, men som han, efter att i 20 minuter hafva samtalat med dig, fyller med dina personalia, dem tryckpressen sedan tar hand om och mångfaldigar i en morgontidnings spalter.

Kapten Arvid Wester är en af de ej få svenskar, som i den för nordbor hälsofarliga Kongostaten deltagit i det civilisatoriska vägbrytningsarbete, de europeiska stormakterna ha för händer i »de svartes världsdel».

JOHN LEVART (»SATYR».)

De hvita plymagen på norske kabinetskammarherren Hans Schlyters trekantiga hatt utvisa hofmannen, och de stereotypa dragen låta förmoda diplomaten. Han är också såsom expeditionschef i norska utrikeskabinettet en bland de mera framstående diplomaterna i vårt broderland. Strax bakom honom kommer generaldirektör Steffan Cederschiöld, förut bekant såsom de förenade rikenas generalkonsul i Köpenhamn.

Vår slutvignett upptager tre unga representanter för konsten och litteraturen. »Den yttersta vänsterns» man, från åskådaren räknadt, är en ny kraft inom vår skönlitterära författarefalang, H. M. Nordlindh, hvars för ett par år tillbaka synliga debutarbete »Steg i snön» ådrog sig rätt mycken uppmärksamhet.

I midten går Dan Bergman, »Dan», som folket vet, kåsören i Mark Twainsk eller Artemus Wardsk riktning, hvars burleskt roliga »tankebilder» mången gång kommit läsekretsen att skratta mer än läsekretsen, noga räknadt, funnit förenligt med sin värdighet som förtroendebelastad samhällskropp.

Och så till sist ha vi lejonet bland skämttidningsdirigenter, Strix' europeiskt ryktbare redaktör Albert Engström, som i sitt ritstift förenar extrakten af Bellmansfigurernas bekymmerslösa gapskratt och den moderna tidens satiriskt-skeptiska smålöje.

KAPTEN A. WESTER.

KABINETTSKAMMARHERRE H. SCHLYTER.

GENERALDIREKTÖR S. CEDERSCHIÖLD.

H. M. NORDLINDH, DAN. BERGMAN (»DAN») OCH ALBERT ENGSTRÖM.

HÄLSOLÄRAN I FLICKSKOLORNA.

I.

BARNENS TALAN.

MEG GLÄDJE läste jag om doktor Karolina Widerströms föredrag på flickskolemötet; med glädje har jag funnit, att Idun nu upptagit ämnet till diskussion. Så har då ändtligen förarbetet börjat, förarbetet för undanskaffandet af gamla fördomar, hvilka, ruttande, sprida sjukdom och fördärf omkring sig!

Idun har uppfordrat mödrar och andra ungdomens ledarinnor att yttra sig i ämnet och deras uppfattning af saken kan ju ej annat än emotas med intresse. Men månne det ej är oriktigt att endast höra de äldres omdöme? Barnen, hvaras uppfostran det gäller, borde ju också få framställa sina önskingar. Kanske fästes intet afseende vid ens åsikter, då man hvarken är mor eller lärarinna. Men det är icke heller som något slags barnuppfostrarinna jag önskar få ett ord med. Det är barnens talan jag vill föra.

Visserligen ligga barnaåren rätt långt bakom mig, men det sätt, hvarpå jag under denna tid erfor något om könsförhållandet, står så lifligt för min själ, att jag så väl kan sätta mig in i de nutida barnens ståndpunkt, de barns, som af föräldrar och lärare hållas i en väl omgärdad okunnighet om hvad det vara månne, som rör könslifvet. Så här tillgår nämligen saken i de flesta fall. Oaktadt vederbörandes obrottsliga tystnad måste ju barnen till slut få veta mer eller mindre om saken, och allt är i föräldrars och lärares tanke bra, blott kunskapen ej meddelats på ett förnuftigt, naturligt och rent sätt. Att meddelanden om könslifvet erhållits af obildade tjänare och mera erfarna kamrater, hvaras intresse i saken dock ej är alldeles oskyldigt, att dessa meddelanden ske genom smutsiga antydningar och skamliga historier, det hafva lärare och föräldrar tagit med ro, föga bekymrande sig om, att barnets fantasi kanske fått en obotlig skada, att själen slagits med svåräkliga sår. Bara de själfva slipa från bryderiet att röja något om det sätt, hvarpå barnen kommit till världen, får undervisningen gärna meddelas på hvilket sätt som helst. Det kommer ej föräldrarna vid.

Hvad blir resultatet? Jo, barnet, som af kamrater och tjänare blifvit invigdt i det, som det måste fatta som en skamlig hemlighet, tvingas än mer af föräldrar och lärares noggrant iakttagna tystnad att anse det hela som något smutsigt och förnedrande. Och liksom af en gemensam öfverenskommelse tiga barn och föräldrar alltjämt, oaktadt hemligheten nu blifvit gemensam. Ja, aktning för föräldrarna få då barnen ej på detta sätt. Det borde ju dock vara föräldrars största omsorg att *inge* barnen aktning, ej blott *fordra* sådan. Den mor, som ej i ringaste mån sökt att i detta hänseende rikta sitt barns kunskapsbegär och leda dess tankelif, måste väl gripas af fasa och blygsel, då hon upptäcker, att barnet på annat sätt fått sin vetgirighet stillad. På hvilket sätt? Jo, troligen på det mest olämpliga.

Och så fortsätta då barnen att undra och tänka öfver detta mystiska, skamliga, mörka, som ingen kan tala om, men som alla tyckas böja sig under. Hur många, som gått förlorade i detta undrande, vet jag ej. Jag menar härmed ej direkt moraliskt förlorade, men förlorade till känsla och skönhetssinne, till sin förmåga att uppfatta det stora, sköna och underbara i den kraft, som alstrar nytt lif, nya

människor. Säkert äro de ej så få. — Många ha kunnat motstå giftet. De ha, allt efter som deras förstånd i öfrigt tillväxt, själfva kunnat arbeta sig till den öfvertygelsen, att hemligheten, som ingen kunde nämna, ej var ful och smutsig, utan skön, god och ren som naturen och lifvet själf. Men strider och lidanden har nog detta kostat dem, och i alla händelser, full aktning och helt förtroende för sina föräldrar i denna sak få dessa barn nog aldrig! Alltid kvarstår hos dem en känsla, att föräldrar och lärare tillfogat dem en blodig orätt, att dessa, i stället för att hjälpa dem framåt, genom sin försummelse gjort hvad de kunnat för att fördärfva deras tanke- och själslif, hvilket annars i allt kunnat vara sundt och godt.

Ty undanhållandet af sanningen är så godt som en lögn, och det är således med lögnerna man vill uppfostra barn. Jag frågar: »är det möjligt, att man kan taga skada af sanningen?» Man svarar, att speciellt denna sanning ej passar för barn. Jo, all sanning passar just för barn, försävidt den blott icke förvränges, smutskastas eller neddrages. — Jag tycker mig höra tusentals barn ropa till föräldrar och lärare: »Gif oss dricka af sanningens rena oförfalskade vatten, gif oss kunskap och ljus. Lär oss det, som vi barn ha så lätt att förstå och tillägna oss, det som gör oss goda och starka, den sköna och rena sanningen, att alla lifvets och naturens yttringar äro rena och goda som lifvet och naturen själf. Lär oss allt detta, innan någon ännu för oss besudlat och neddragit naturens skönhet och storhet, så skola vi löna eder med att bli goda och rena människor, som ha skönhetens bild så djupt inpräglad i vårt sinne, att vi aldrig kunna låta den besudlas eller frantagas oss.» — Detta kraf tycker jag, att barnen kunna ställa på samvetsgranna lärare och föräldrar.

I all rimlighets namn säg mig, hvarför barnen ej gradvis allt efter ålder och förstånd skola få tillägna sig äfven denna gren af vetande! Det synes mig nämligen, ifall man på ett förnuftigt sätt vill vända på saken, som om könsförhållandet kunde betraktas ur tre olika synpunkter. Antingen är det något orent och lågt, som bör bekämpas i likhet med hvad Tolstoy lär i »Kreuzersonaten», eller också är det något blott nödvändigt, hvarken godt eller ondt, som kanske de flesta genomsnittsmänniskor tänka, eller ock slutligen är det något stort och heligt, något skönt och rent, som man ej ostraffad förbryter sig mot, som Zola sist nu lär i sin »Fruktamhet». Är det nu något orent och lågt, ja, då böra barnen ingenting få veta därom, och då böra också de vuxna i enlighet med Tolstoys Kreuzersonat-läror lefva i sträng återhållsamhet, blott som bröder och systrar. Troligtvis äro de dock få, som dela denna Tolstoys åsikt. — Är det åter något blott nödvändigt för släktets uppehållelse, så bör man väl i all rättvisas namn låta barnen få kunskap om denna naturlag på ett samvetsgrant och vetenskapligt sätt, lika väl som de få reda på alla andra kroppsdelar, deras funktioner och ändamål. Då lära de sig åtminstone ej några dumheter. — Är det slutligen något heligt, något underbart och skönt, heligt som den Gud, hvilken gaf oss lifvet, underbart och skönt som naturen danad af honom, då är det en olycksdiger försummelse att ej gifva barnen kunskap härom på ett sätt, värdigt det stora ämnet, då är det ett brott att låta allt gå vind för våg och lämna barnen att ta sig fram bäst de kunna, prigsifna åt obildade tjänare och måhända redan förstörda kamraters tjänst-villighet i saken i fråga.

Barnen böra läras att känna *andakt* inför

detta naturens stora under, en andakt grundad på full och hel kunskap om sanningen, meddelad på ett nobelt och värdigt sätt. — Mig synes det underligt, att frågan om undervisning härutinnan ej skall gälla såväl gossar som flickor. Behöfver ej också den manliga ungdomen ett kraftigt moraliskt stöd i det rena minnet, om hur den först erfor något om denna viktiga sak? Och är det ej för sent att börja med undervisningen i skolans högsta klass? Hafva de unga ej redan då hunnit att få en allt utom värdig uppfattning af saken? Som något beaktansvärdt kan jag omtala, att det i en af Stockholms högre kvinnliga undervisningsanstalter (märk väl: eleverna hade för länge sedan passerat »skolans högsta klass» och borde således suttit inne med en viss förståndets mognad) faktiskt inträffat, att under en botaniktimme, då det var tal om ändamålet med ståndare och pistiller, fruktämne och frömjöl, med ett ord om blommornas befruktningssakt, några af eleverna fnissat, knuffat på hvarandra och betett sig på ett sätt, som om det hela vore en blygsel att åhöra, men ändå hade något visst retande för dem. Och på detta vis uppförde sig fullvuxna kvinnor, som själfva förberedde sig till att blifva »ungdomens ledarinnor». — Hvilken skam! I sanning, här behöfver jordmånen bearbetas och besås med ädel säd. Ty nu tycks det växa endast ogräs, törne och tistel.

Till sist ber jag få framställa den frågan, huruvida alla, som för öfrigt anse undervisning i detta ämne önskvärd, anse, att sådan endast bör meddelas i skolan? Utom det rent fysiska, d. v. s. det som berör de med könslifvet förbundna kroppsdelarnas byggnad, funktioner och ändamål, vore det väl önskvärdt, att barnen finge djupt i sitt medvetande inprägladt hvad jag skulle vilja kalla den estetiska sidan af saken. Kan detta verkligen ske i skolan? I så fall är ju intet mer att tillägga, men jag hade tänkt mig, att meddelanden angående denna sida af saken bäst kunde ske mellan fyra ögon, så som man alltid gifver och mottager alla fina och djupgående förtroenden. Är ej barnets mor härtill mest lämplig, förutsatt att hon är en finkänslig kvinna, som på ett intelligent sätt kan leda sitt barns tankelif på detta område? Ja, alla mödrar hafva ju ej dessa förutsättningar, men det borde ligga en samvetsgrann mor om hjärtat att, om hon själf ej är lämplig, i detta fall öfverlämna sina barn i någon annans vård. Ty ingenting uppgår dock emot dessa personliga förtroenden, då en själ öppnar sig för den andra och tar emot hvad den har att gifva af erfarenheter och råd, af skönhetsdrömmar och renhetssträfvan. — Jag skulle kunna tala om ett ideal att uppställa för barnen, ett ideal i moraliskt och estetiskt hänseende, som ej lämpar sig till lektionsämne i skolan, åtminstone ej på dess nuvarande ståndpunkt. Men jag har mina skäl att ej nu vidare ingå på detta. Och kanske gjorde man klokast i att ej drömma om ideal, utan i stället blott tänka på att tills vidare undanskaffa några af de värsta skräphögarna.

Om jag, som jag i början sade, velat föra barnens talan, så är det, emedan jag så väl påminner mig, hvad jag som barn saknade och längtade efter, om också kanske till största delen omedvetet. De åsikter och önskingar, jag här framlagt, ha varit mina sedan långt tillbaka, ända sedan den tid jag började kunna tänka allvarligt öfver saker och ting. Och nu vill jag sluta med att i alla kommande generationers namn tillropa ungdomens ledare:

»Gifven barnen sanning och ljus!»

BRÜNHILDE.

1. ROMBACKSBOTTEN, HAMNPLATS INNERST I OFOTENFJORDEN, 16 KILOMETER FRÅN SVENSKA GRÄNSEN. 2. ÖFRE LINBANESTATIONEN.
3. PANORAMA ÖFVER NARVIKS HAMN VID OFOTENFJORDEN (FÖRR KALLAD VIKTORIAHAMN). 4. VY AF HUNDDALEN MED
TRANSPORTVÄGEN MELLAN ROMBACKSBOTTEN OCH WASSIJAURE. 5. STORGARNSFISKE I OFOTENFJORDEN.

BLAND NORSKA HÖGFJÄLL.

SEDAN NORRA STAMBANAN i en jätteskurva genomlöpt den ödsliga och vidsträckta Torne lappmark och passerat gränsen, fortsätter den genom vilda norska fjälltrakter fram till Ofotenfjorden, vid vars innersta vik den f. n. har sin hamnplats, 16 kilometer från Kölens bergskedja.

Denna hamnplats heter Rombacksbotten, hvarifrån en nyanlagd transportväg för upp till Wassijaure, hvarest banbyggnadsarbetena f. n. försiggå.

Det mesta af material och proviant har emellertid fraktats upp med hjälp af en linbana, som svenska banbyggnadsarbetarna uppfört. Dess nedre station är belägen 4 kilometer från Rombacksbotten i Hunddalen och dess öfre på det s. k. Björnfjället, 8 kilometer från Wassijaure. Den är omkring 3 kilometer lång, med en höjdskillnad af 600 meter och drifves med ångmaskin. Byggt på bockar, har den ända till 500 meters spännvidd och lastar ända till 2,000 kilo hvarje tur.

Det är från dessa nordligt belägna trakter

i vårt broderland, trakter, som genom järnbanenätets framträngande dit upp inom en snar framtid skola blifva af stor betydelse för den skandinaviska halföns industriella utförelse, vi meddela en intressant bildserie i dagsnumret.

På vår vy n:r 4 synes nedtill transportvägen, om hvars pittoreska fortsättning längs fjällsidan i fonden man får en liten föreställning genom den på vyn utritade linjen.

Vyn n:r 3 är ett panorama öfver Narviks hamn vid Ofotenfjorden — förut kallad Viktoriahamn — sådan den tedde sig 1897, innan den stora kajanläggningen för banan påbörjades. Narvik är framtidsstaden i norra Norge; med sitt utomordentligt vackra läge kommer den med all säkerhet att flitigt besökas af turister, liksom den redan nu är en hufvudpunkt såsom hamn och afslutning af Luleå—Gellivare—Ofotenbanan.

I sammanhang med nordlandsbilderna från fastlandsfjällen, torde en vy från de intressanta Lofotenfiskena också ha sitt berättigande i Idun.

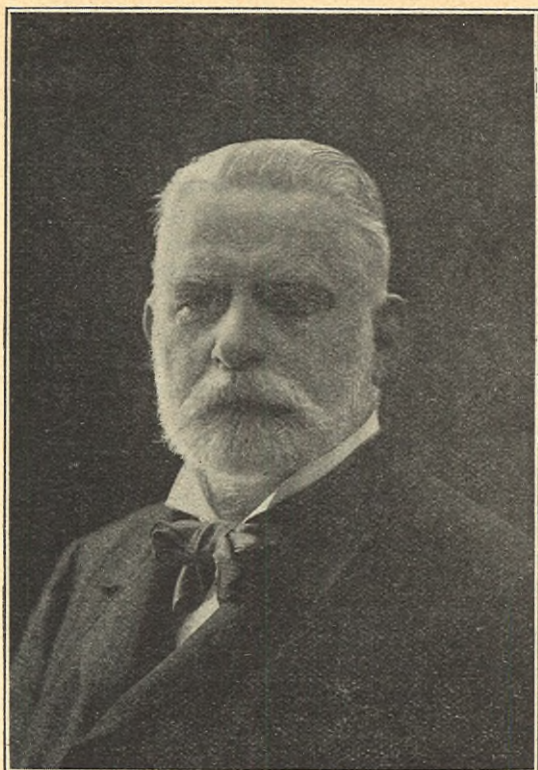
»Kallt och bistert!» utbrister kanske mången,

och ser rysande på de höga snöfjällen, som majestätiskt bilda fonden på den lilla tafan och stå som trogna skyddsvakter för Norges nordkust mot sjö och storm. Men storslagna, hänförande äro de i sin kalla skönhet med den klara, fina dager, som luften däruppe förlänar, och fastän de gifva ett ödsligt intryck, är det fullt af lif rundt omkring dem i fjordarne vintern om.

I slutet af juli eller början af augusti brukar sillen komma och sätta lif i fiskare och fiskarbåtar. Den tages dels med garn, dels med not, i hvilket senare fall den »stänges in» i en fjordvik och häfves upp massvis, hvarefter den genast saltas ner ombord. Bästa silltiden brukar vara högst 3 månader, sedan blir den magrare och vid jul brukar det vara slut på sillfisket för året.

Så i midten af januari börja torskfiskena, som räcka till midten af april. Torsken fiskas dels medels »storgarn» på stora båtar s. k. »Fembörringer», dels med »smaagarn» i mindre båtar. Och är det från torskfiskena på våren som denna vy är tagen.

S. F—CK.

JOHAN NORDENFALK.

EFTER EN LÄNGRE tids lidande afled för några dagar sedan på sin egendom Löfsta i Södermanland preses i Konstakademien, friherre Johan Nordenfalk.

Friherre N. var en man med omutligt red-bar karaktär, med stora kulturintressen och med stark sträfvan att vara sitt land till gagn.

Efter åttaåriga studier i Upsala, afslutade med vunnen filosofisk grad, tjänstgjorde han först vid k. biblioteket, dit hans humanistiska intressen, ytterligare stärkta genom vistelse i utlandet, kallade honom. Emellertid fördes han såsom hufvudman för sin ätt tidigt nog in i det politiska lifvet vid de båda sista ständsriksdagarna: 1864 var han vid helt få och trettio års ålder redan statsrevisor, och när efter representationsreformen, till hvilken han ifrigt medverkat, den nya första kammaren skulle besättas, hade han alldeles nyss nått den åldersgräns, som gjorde hans inval möjligt.

Tidigt nog hade hans konstintressen väckts och senare underhållits genom utrikes resor. Då Nationalmuseum fick sin nuvarande styrelseform, var han såsom aristokratisk konstälskare själfskrifven att inträda i dess styrande nämnd, som han sedermera tillhörde, först som suppleant, därpå som ledamot, längre fram som ordförande, ända till för ett par år sedan. Konstakademien invalde honom till hedersledamot 1875, 1877 blef han akademiens vice preses efter den gamle konstmecenaten greve Bjelke, och 1885 efterträdde han Fritz von Dardel såsom ordinarie preses. Med Nationalmuseets och ännu mera med Konstakademiens historia sammanföll hans egen under de senaste decennierna.

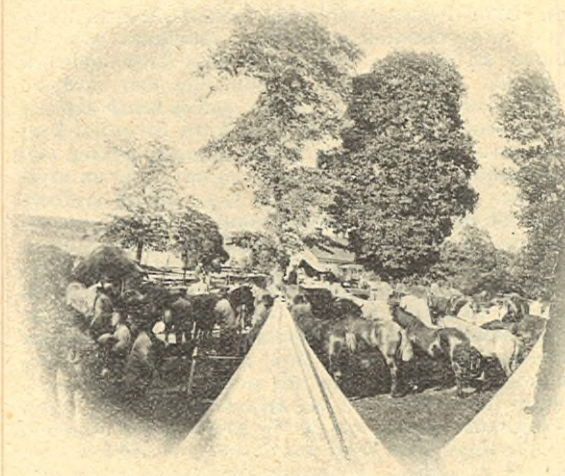
Akademiens för några år sedan fullbordade om- och nybyggnad var nog främst hans verk, och det var icke mer än skyldig tacksamhetsgärd af akademien, när den i föl firade hans 70-årsdag och hans 25-åriga akademiska jubileum med en hyllningsfest, vid hvilken akademien till honom öfverlämnade sin stora hedersmedalj i guld.

Född i september 1830 och son af dåvarande statssekreteraren, sedermera justitiestats-

ministern frih. Johan Nordenfalk, var frih. Nordenfalk vid sin bortgång ej fullt 71 år gammal. Närmast sörjes han af efterlevande maka, född Reuterskiöld, samt fyra barn, sonen Johan Axel, löjtnant vid Lifregementets dragoner, samt tre döttrar.

PÅ FÄLTMANÖVER.

I DESSA DAGAR, då en ny härordning för icke så länge sedan antagits af svenska folket, torde det kanske intressera Iduns läsekrets att se, huru våra beväringar under nuvarande förhållanden förstå att inrätta sig på fältfot.

MAN SLÅR LÄGER.

Det är kongl. svea trängbataljon, som befinner sig på fältmanöver i Upland. Efter en ansträngande marsch på dammiga landsvägar har man skyndat sig att efter ankomsten till bivackplatsen göra det så treffligt som möjligt åt sig. Men först af allt tänker man på hästarne. Sedan dessa bundits vid långa rep, fastgjorda vid i marken nedslagna pålar, och packvagnar m. m. placerats bakom, vatnas och utfodras de. Finnes någon sjö i närheten, passar man på och badar, både hästar och ryttare. Då är det ett glädt lif: hästarne frusta och gnägga af glädje att få skölja sig rena från damm, och manskapet följer dem i paradisdrykt, och så simma hästar och ryttare om hvarandra i det våta elementet.

Men man måste också tänka på magens kraf. Sedan kl. 6 på morgonen har man ej fått något

HÄSTARNE BADAS.

till lifs, och snart är klockan 5. Nu gräfväs i hast kokgrafvar, och inom kort puttra de små kokkärlen, som höra till soldatens utrustning, med sitt innehåll af i vanliga fall kött och gröna arter. Sedan så hungern blifvit stillad, viddager den angenämaste delen af fältlifvet. Musiken spelar upp, tröttheten försvinner, och inom kort svänga våra raska gossar omkring med bygdens tärnor i munter dans. Är det så söndag, föranstaltar befälet om idrottstävlingar, där prisen ej betyda så mycket, utan hvar och en blott söker att bidra till den allmänna glädjen. Ett bland de mest humoristiska numren är säcklöpnigen, som består däri, att en säck bindes om den täflandes ben, hvarpå kapplöpning arrangeras. Ju flera kullerbyttor, desto roligare. Men det oundvikliga »taptot» gör slut på glädjen, och sedan »tystnaden» gått, hvilas

KOKGRAFVARNE GRÄFVAS.

FRÅN DEN STORA EXPLOSIONEN VID GYTTORP. G. NORBERG, NORA, FOTO.

SÄCKLÖPNING.

alla i Morfei armar. Så vida ej »larm» (signaler om fiendens anryckande) blåses under natten, så får man sofva ända till kl. 5 på morgonen, då reveljen går. Och fastän marken är hård och tältet trångt, där fyra kamrater ligga instufvade i en enda syskonbädd, så får man ordentligt gnugga sömnen ur ögonen, innan man är färdig till en ny dags strapatser.

REVELJEN GÅR.

VER.

UR DAGSKRÖNIKAN.

EN FRUKTANSVÄRD KATASTROF ägde i förra veckan rum helt nära den lilla Västmanlandsstaden Nora. Gyttorps krutbruk, tillhörigt det 1858 grundade Gyttorps sprängämnesaktiebolag, ödelades nämligen den 15 juli af en explosion, som fullständigt förstörde fabriksbyggnaderna jämte ett stort och dyrbart lager af krut och dess värre äfven kräfde trenne människolif.

Vår i dagens nummer meddelade fotografi från olycksplatsen ger en om ock svag föreställning om katastrofens våldsamt. Den väl 300 meter långa och 50 meter breda, slingrande dalgången var betäckt af en enda hög söndertrasade, svartbrända spillror af träd, järn och sten. Af de nio byggnader, som förut reste sig på området, fanns nu ej en gavel, ej en bjälke, ej en skorstenspipa öffrig. Det fruktansvärda sprängämnet hade härjat allt.

NÅGRA ORD I STYFMODERSFRÅGAN.

(I ANLEDNING AF S—MS ARTIKEL I N:R 13.)

»Den, om hvilken man själf tänker ondt, är man böjd anse som sin fiende. Om denna person bjuder oss en ros, tro vi, att han räcker oss den icke för blommans och doftens skull, utan för törnenas.»

HVAR finna dessa ord en större tillämpning än just i afseende på styfmodrarnas och styfbarnens ömsesidiga förhållande, sådant utanför stående personer ofta vilja göra det till. Sant är, att ordet styfmoder i och för sig

själf skär igenom mærg och ben på hvarje varm-hjärtad kvinna, som vill, att det eller de barn, som med moders rätt och moders ansvar blifvit henne anförtrödda, skola känna, att de äga ett hem och en hård, så rik och kärleksvarm som möjligt, och att denna nya moder ej är denna grymma varelse, som ordet och människorna vilja, att hon skall vara. Eget nog är det nästan alltid hennes eget kön, som utan dom och ransakning fördömer henne. Ej de ädla och högsinta mödrarna och kvinnorna röra vid detta ömtåliga förhållande, de veta, huru mycket mera en öm styfmoder (hu! där hafva vi den kalla benämningen igen) måste glömma sig själf för barnens skull, än hvad en egen moder behöfver göra det. Hon kan för lek och fiärd förgäta sina små mera än en gång, men hon är deras egen moder och hon är öm, därom kan ingen fråga vara. Men hon, denna andra moder, hon må gå igenom eld och vatten, vårda, älska barnen huru mycket som helst och sträfvat att hålla hemmet vid makt i hårda, mörka tider, hon är styfmodern och orden: »stackars barn, de hafva styfmoder.» klinga i hennes öron både nu och då. Och ofta äro de, som föra den hårdaste talan, sådana kvinnor, hvilka själfva brutit stafven öfver sina egna hem och i tanklöst öfverdåd kastat öfver bord makans allra heligaste plikter och därigenom just skaffat sina egna barn en styfmoder. Många säga, att de taga sig an styfbarnen för deras döda moders skull. Denne, som de kanske ej ens känt, för henne ömma deras hjärtan och tanken på henne bjuder dem att handläggas oträngdt mål, men de göra det sannerligen ej af kärlek hvarken för den döda eller de lefvande. Om människorna blott förstode, att om ej profana händer vidrörde denna fina, rena sträng, som sammanbinder hvad som är och hvad som varit skulle den vibrera i en annan tonart och ingen dissonans uppstå, om de för hvilken den närmast ljuder finge löda ihop den i ostörd ro själfva, men det få de aldrig. Kvinnans rättigheter å alla områden hafva gått framåt med stora steg. Vi skola hoppas, att den dag ej är så långt aflägsen, då en rätt styfmoders höga, svåra kall skall respekteras och blifva lika heligt och lika okränkbart som den egna moderns, och att de utanför stående skola låta den dyrbara plantering, som hon har blifvit satt att vårda, få växa fri och hög, utan att främmande saxar såra den och henne intill hjärteroten. Huru mycken lycka skulle ej därigenom uppblomma, huru många heta tårar ej besparas. En god styfmoder känner ej ovilja emot barnen (de må vara små eller stora, så länge fadernehemmet finnes, äro de barn) därför att hon genom andra människors förhållande kränkes i sina dyrbaraste rättigheter, men en mindre god kan därigenom blifva bittrare. Jag skulle vilja hviska, om jag blott kunde, i hvarje öra: låt styfmoderns och styfbarnens inre förhållande vara en värld, dit ditt öga aldrig tränger. Skrif ej lagar eller gif råd eller kasta ut ord, som röra hvad som är eller hvad som varit. Huru ofta händer det ej, att emellan mödrar och barn, som äro förenade genom blodets band, skilda meningar uppstå. Det väcker ingen förvåning, och ingen kall hand anser nödigt ingripa däri. Gif dessa andra samma rätt i samma sak och låt dem vara fredade för giriga blickar. De må kämpa och strida, om så behöfs, de mötas åter i kärlek, om de ej störas, därom kan man vara viss. Jag påminner mig, att jag en gång hörde omtalas en liten flicka, som kom till sin farmoder och sade: »Den eller den har sagt, att du ej är min farmor, ty du är ej fars riktiga mor.» Denna svarade: »ja, du har rätt, det är jag ej, men säg, liten, kan jag ej få vara din hjärtefarmor.» Och så är det med styfmödrarna, de kunna väl få vara hjärtemödrar.

Lyckligt vore i sanning, om styfmoder utbyttes emot en mindre kall benämning. Det vore en pristäfvan för ett högt mål, och när ordet blifvit funnet, kommer det nog lättast i bruk, om det infördes i våra adels- och släktkalendrar.

DOROTHEA.

PROSTINNAN LODINS MEDICIN-LÅDA. AF MARISQUI.

NÄR HELST något sjukdomsfall inträffade i socknen, skulle prostinnan rådföras. Om kommunalordförandens tös fått handen genomstungen af en högaffel eller kyrkvårdens piga skallat armen i vörten vid julbrygden, hade gamla Maja på Högen fått igen sin vattensot eller gikten slagit sig i häradsdomarens knän, alltid hette det: »det blir väl bäst att gå till prostinnan». Och alla de små och

stora pojkar, som traskade till prostgården med sönderskurna, huggna eller klämda fingrar och ben, skulle jag ej ens kunna uppräknas. Det låg något så lugnande och helande redan i prostinnans åsyn, att många blefvo halfvägs friska, bara sedan hon språkade fem minuter med dem. Och att läka ihop sår, däri var hon makalös, det erkände till och med gamle doktor Bom, han, som eljes var en afsvuren fiende till alla kvacksalvare. Men prostinnan Lodin, det var något annat!

Ofta, när hon förbundit någon gubbe från Byvi socken, kunde han, efter att hafva skrivit några ord på ett pappersblad, säga: »I morgon får du gå till prostinnan och lämna henne den här lappen, så sköter hon om resten.»

Många resor sparades också både doktorn och patienterna, när prostinnan satt upp sin diagnos och skickat den med ett bud till den en mil från Byvi belägna lilla staden, där doktorn bodde.

En gång, när doktorn skulle göra en angelägen resa, frågade han skämtsamt prostinnan, om ej hon ville vikariera under tiden.

»Nej tack, doktorn, men vänta 20 år, så skall jag skicka en vikarie, som kan sköta praktiken,» hade då prostinnan svarat och tagit sin son, lille Petrus, om axlarna.

Gossen blef röd, när hans mamma så där öppet omtalade hans stora framtidsdröm, men från den dagen var han doktorn i hälarne, hvarenda gång han kom till prostgården, från det han steg ur droskan, till dess fotsacken åter var igenknäppt och åkdonet rullade bort.

Till förvaring af sitt husapotek begagnade prostinnan en grönmålad trälåda med olika fack för ut- och invärtes medicin. Den lådan skickades regelbundet hvarje halfår in till stadens apotek, som innehades af prostinnans bror. Då såg han öfver förrådet, tillökade och försåg det med de nya tillbehör, som kommit i bruk sedan sist. Så hade det fortgått i många år.

Petrus, som förmodligen var rädd för att den dyrbara lådan kunde blifva bortblandad på sina stadsfärder, hade en dag, till syster Sigrids förfaran, med en hvass sax ritat: »mamma Lodin» på locket. Men som mamma var ytterst ordentlig och kunde vara sträng äfven, inbringade konstprodukten honom endast litet lugg och den första insikten om, att otack är världens lön.

Hur det var, blef märket likväl aldrig öfvermåladt, utan stod kvar ännu, när Petrus tagit studentexamen och rest till Upsala. Numera tyckte prostinnan, att det blott var ett kärt minne af den forna odygdspåsen.

Ja, Petrus var, som sagdt, student och läste på medicofilen. Den ett år yngre Sigrid invigdes under tiden så småningom i sårbehandlingskonsten. Det sista året hade hon i synnerhet visat mycket intresse därför. Då familjen en dag var inne på besök hos apotekarens, talades härom. Morbror Otto föreslog, att Sigrid skulle få resa till Upsala och gå igenom en fältskärskurs för att utbilda sina anlag.

»Jag tycker Sigrid behöfs bättre hemma,» invände prosten.

Moster Klara tillade, att när man är så lycklig att ha en flicka, så skall man väl inte släppa henne ifrån sig förr än nödvändigt... Kommen så långt i sitt anförande, afbröts hon af ett vildt tjut ute på gården, där hennes fyra pojkar lekte, och hon skyndade ut för att stifva fred. Sigrid följde henne.

Med den yngsta kusinen vid handen tog hon en stund därefter vägen genom apoteket, där Hugo Lönnqvist, morbroderns medhjälpare sedan två år tillbaka, var sysselsatt att laga till mixturer och salvor.

»Morbror föreslår, att jag skall fara till Up-

Pellerin's Margarin är bäst!

Sparkasseräkning 5 proc. ränta. Nordiska Kreditbanken 8 Drottninggatan 8 Mynttorget 4 Drottninggatan 102

Barnängens Corilit, hvit, brun och svart, i tuber och burkar. Bästa putscream för skodon!

Använd vid Läckning af buteljer Monténs Vaxlack Finnes hos hrr specerihandlande.

Håret. En frisör, som under 49 års tid, vid utöfningen af sitt yrke, använt många i handeln förekommande, både in- och utländska härmedel skriver: att mot seborrhé, mjäll och dylikt hyvaraf härets affallande beror, finnes intet så verksamt som Ziwertz' Extrakt Vegetal. Finnes till salu hos frisörer och i väl-ömerade parfymbodar samt hos Kongl. Hofleverantör J. A. Ziwertz i Göteborg.

Brages räntor för delaktiga. Ingen förvaltningsavgift. BRAGES Hufvudkontor 12 Kungsträdgårdsg. Stockholm.

Prenumerera på Idun

Capsuloids är den bästa järnmedicin.

Hvarför? Capsuloids innehålla endast naturligt järn, omsorgsfullt utdraget ur friskt oxblod. de vanliga järnpreparaten, såväl piller som mixtur innehålla en mängd stark syra, och därför äro så förstörande för magen och tänderna. Capsuloids aldrig innehålla syra, och därför äro lämpliga för äfven den klenaste mage hos gammal eller ung, och de svårta ej tänderna. all vår kraft och energi beror på mängden af det naturliga järnet i blodet, och Capsuloids tillföra blodet just den därpå behöfliga kvantiteten. hälsa, frisk färg, kraft, energi och god matsmältning samt god sömna utan all fråga är en följd af den riklighet af blod, som frambringas genom att intaga Capsuloids. allt det järn, som finnes i Capsuloids, genast upptages af blodet, åstadkommer rikligt god blod och de resultat, som visat sig genom att gifva Capsuloids för hufvudvärk, hjärtklappning, benägenhet för svimning och förstoppning, som så ofta åtfölja blodbrist och bleksot. äro i högsta grad påfallande. Erbållas i Sverige å alla Apotek å Kr. 2,50 pr ask. Enda fabrik: Capsuloid Company, 31 Snow Hill, London.

De bästa sidentygerna

Nyheter i största urval direkt från fabriken.

erhåller man af förstklassigt råmaterial i solida färger. Den, som önskar ett godt, hållbart sidentyg, torde rekvisitera provver från den gamla väl renommerade Sidenfirman

E. Spinner & C:ie, Zürich

(förr J. Zürrens sidenfabrik).

Allm. telefon: 8 68, 47 35, 47 36.

Rikstelefon 179.

Olaus Olssons Kolimport-Aktiebolag etableradt i Stockholm 1880.

1:a Anthracit. Hushållskol. Cokes. Briketter.

Nya Hushållsskolan,

Västra Trädgårdsgatan 19, Stockholm, hvilken började sin verksamhet år 1881, afser att meddela bildade flickor undervisning och öfning i enklare och finare matlagning, bakning, syltning och inläggning af grönsaker, finstrykning samt öfriga inom ett hushåll förekommande göromål, för att sålunda sätta dem i stånd att på praktiskt sätt förestå egna eller andras hem. Skolan har varit besökt af 1,425 elever. Hvarje kurs omfattar 4 1/2 månader. Elever mottagas äfven på kortare tid. Ny kurs börjar den 1 nästkommande augusti. Prospekt och vidare upplysningar meddelas af Fröken Hedda Cronius, Föreståndarinna.

Margarin Aktiebolaget Zeniths Gräddmargarin märket Zenith kan serveras på det finaste bord.

Möbeltinkturen KOSMIN

rekommenderas som det yppersta putsmedel för polerade möbler. Finnes hos de flesta herrar handlande samt i parti hos Joh. D. Andersson, Malmö.

INTYG:

Malmö den 12 nov. 1900. Efter att hafva dels å äldre och dels på nyare möbler upprepade gånger försökt det preparat som af firman JOH. D. ANDERSSON blifvit upfunnet till tjänst för möbelfabrikanter och privatpersoner, att därmed dels rengöra dels upprätta poleringar, kunna vi med nöje å detsamma lämna vårt bästa erkännande. Malmö som ofvan Aktiebolaget A. Svenssons Möbleringsaffär. Thorsten Sten. (G. M. A. 70674)

JOH. LUNDSTRÖM & C:o. Stenkol, Cokes

Anthracit Carré-Briketter.

Kontor: A. Tel. 4 27 22 Skeppsbron 22 22 20 5 Strandvägen 5 20 12 1 Parmmätaregatan 1 61 98

Fackskolan för huslig ekonomi, Upsala.

Husmoderskurs, för unga damer, som efter slutad skolgång önska grundlig teoretisk och praktisk utbildning i husliga sysslor (hälso- och sjukvård, matlagning, sömnad) börjar den 1 sept. Årsavgift 175 kr. Anmälningar insändas före 1 augusti. De förstkommande äga företräde. Styrelsen ombesörjer inackordering. Program på begäran gratis franko. Ny lärarinnekurs, börjar i januari 1902. Anmälan före 1 nov. Inspektör: Professor O. Hammarstén, Föreståndarinna Ida Norrby.

Konstsaker i tenn

till presenter, sportpris m. m. För lotterier specialartiklar i alla prislägen. Återförsäljare erhålla rabatt. Ill. prisk. gratis och franko.

Tenn- & Metallförädlings A.-B., STOCKHOLM.

Glöm icke att Mustads Taffelgrädd är bästa och billigaste bordsmör.

Nyeste & finaste Parfym för nästuden Perles d'or Wilhelm Rieger, Frankfurt a/M

Finnes i alla finare parfymaffärer.

EDISON

FLÅKT-MOTORER BATTERIER FONOGRAFER och PROJECTOSCOPE. Fullst. katalog n:o 14 på begäran. Gem Phonograph Kr. 38.- ny modell. Standard ..... » 76.- Home ..... » 114.- Spring Motor ..... » 190.- M Electric ..... » 228.- Concert ..... » 285.- Edison Records ..... » 1.90 Edison Blanks ..... » 76 Concert Records ..... » 5.70 Concert shaved Blanks ..... » 3.80 Projectoscope (rörliga bilder) ny modell ..... » 323.- Edisons kombinerade projectoscope och stereopticon (ny modell) ..... » 418.- Original films till projectoscope för hvar 50 fot längd ..... » 28.50 Rekvisitera fullst. katalog n:r 14 öfver alla apparater tillverkade vid the Edison Laboratory och adressera alla order å äkta Edison apparater till National Phonograph Co., Foreign Department, C. E. STEVENS, Manager, 15 Cedar St., New York, U. S. A. Telegrafadress: Estaban, New York. Codex: A. B. C. A. 1 Lieber's och Commercial.

Bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland, Drottninggatan 6. Hushållräkning 4 1/2 %. Kassafack till 15, 20, 25 kronor.

Sparkasseräkning Räntegodtgörelse 5 proc. Aktiebolaget Stockholms Diskontobank Hufvudkontor: REGERINGSG. 1 Afdelningskontor: HÖTORGET 8.

Göteborgs Enskilda Bank Brunkebergstorg 12. Sparkasseränta 4 1/2 proc.

LAGERMANS Kraft-Skur-Tvål "TOMTEN"

Banyuls Trilles. Ett apitgiftande, magstärkande vin, afsedt för konvalescenter och svaga personer i allmänhet. Rekommenderadt af många hrr läkare. Pris pr butelj kr. 3,50 hos HÖGSTEDT & C:o, Stockholm, 32 Regeringsgatan.

CARL BROMAN & C:o Manufakturaffär och Damskrädderi Lager af franska Siden- och Yletyger. 34 Drottninggatan 34. STOCKHOLM.

Träsnidarejärn. Största sortiment. Illustrationer och prislister sändas på begäran gratis. P. Aug. Paulsson, Helsingborg.

Fysiologiska skodon. Skomakare C. NILSSON, Drottningg. 100 - Stockholm

Lektyr.

Ett antal äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till Expeditionen af Idun, Stockholm, erhålles inom Sverige portofritt: Idun 1898 (n:r 1 felas) ..... 2: 25 Idun 1894 (komplett) ..... 2: 25 Idun 1895 (julnumret oberäknadt) ..... 2: 50 Idun 1896 (d:o d:o) ..... 2: 50 Idun 1897 (d:o d:o) ..... 3: - Idun 1898 (med juln.) ..... 3: - Idun 1899 (n:r 92 och julnumret slut) ..... 3: - Idun 1900 (utan julnummer) ..... 3: 50 Iduns julnummer 1894 ..... 0: 20 Iduns julnummer 1898 ..... 0: 50 Barngarderoben 1899 (12 n:r) ..... 0: 75 Barngarderoben 1900 (10 n:r) ..... 1: - Kamraten 1894 (n:r 19 felas) ..... 1: 25 Kamraten 1895 (n:r 7 felas) ..... 1: 50 Kamraten 1897 (n:r 18 felas) ..... 1: 50 Kamraten 1898 ..... 2: - Kamraten 1899 ..... 2: - Kamraten 1900 (n:r 3 felas) ..... 2: - Vid rekvisitionen, som skall åtföljas af likvid, torde noga uppgifvas, hvilken af ofvannämnda årgångar som önskas. Exp. af Idun.

Balberg Sanatorium, Gudbrandsdalen, Norge.

Ovanligt vackert läge, utmärkt luft, billiga priser, kristlig anda. Prospekt i Fosterlandsstiftelsens bokläda och Missionsbokhandeln, Drottninggatan. Anmälningar sändas till Sanatoriet Faberg, St. Norge.